

**Waldemar W. Budner, Kinga
Pawlicka**

**Ocena innowacyjnej architektury
Poznania a wzrost atrakcyjności
miasta**

Acta Scientiarum Polonorum. Administratio Locorum 12/2, 5-20

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

OCENA INNOWACYJNEJ ARCHITEKTURY POZNANIA A WZROST ATRAKCYJNOŚCI MIASTA

Waldemar W. Budner, Kinga Pawlicka

Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

Streszczenie. Atrakcyjność miasta jest ważnym czynnikiem tworzenia jego konkurencyjności oraz wizerunku. Na atrakcyjność miasta ma wpływ architektura, która wyraża jego historię, kulturę oraz tożsamość. Nowoczesne i innowacyjne budynki w mieście przyczyniają się do wysokiej jakości życia i zapewniają funkcjonalne oraz estetyczne przestrzenie. W pracy przedstawiono ocenę wpływu innowacyjnej architektury na atrakcyjność Poznania oraz ocenę walorów wybranych nowych obiektów architektonicznych w Poznaniu. Badano opinie mieszkańców miasta i aglomeracji poznańskiej. Oceniono nowe obiekty architektoniczne o różnorodnych funkcjach.

Słowa kluczowe: atrakcyjność miasta, architektura, innowacje

WSTĘP

Przestrzeń kreowana przez człowieka – jeśli jest piękna i harmonijna, kształtuje wrażliwość i upodobania społeczeństwa, rozbudza jego kreatywność, dając przy tym zadowolenie. Przyczynia się też do podniesienia atrakcyjności miejsca. Atrakcyjne miasta charakteryzują zazwyczaj z jednej strony walory naturalne: rzeźba terenu oraz towarzyszące jej komponenty przyrodnicze z dużą ilością zieleni; z drugiej zaś elementy antropogeniczne: skryształizowane zespoły urbanistyczne, zespoły przestrzenne składające się z zabudowy i zieleni oraz elementy infrastruktury technicznej czy harmonijne zespoły architektoniczne (nowoczesna architektura dobrze skomponowana ze starszymi dzielnicami miasta). Fryszak [2008, s. 304] uważa, że o atrakcyjności miejsca decydują dzieła architektoniczne, które wpływają na podnoszenie konkurencyjności miasta. Miejsce rozumiane jako dzieło architektoniczne podnosi jego rangę i tworzy ikonę miasta.

Poprawa wyglądu i atrakcyjności przestrzeni przekłada się na korzyści finansowe płynące dla miasta. Gyurkovich [za: Kobylarczyk 2005, s. 7] twierdzi, że człowiek jest istotą społeczną – realizującą potrzebę bycia wśród innych, a miasto oferuje swym mieszkańcom możliwości wyboru różnych miejsc kontaktów i spotkań. Atrakcyjność miejskich budowli i przestrzeni publicznych jest magnesem przyciągającym ludzi do miast, tworzy podstawy ich ekonomicznej konkurencyjności.

Głównym celem opracowania jest ocena przez mieszkańców Poznania i aglomeracji poznańskiej wpływu innowacyjnej architektury na atrakcyjność Poznania oraz ocena walorów wybranych nowych obiektów architektonicznych w Poznaniu. Ocenie podlegają wybrane obiekty powstałe po 2003 r. Ich dobór był celowy, a kryterium wyboru poza czasem powstania stanowiła jego architektura oraz pełnione funkcje. Dodatkowo w pracy podjęto próbę określenia znaczenia architektury (szczególnie innowacyjnej) dla podniesienia atrakcyjności miasta.

Na potrzeby analizy przeprowadzono ankietę. Wykorzystano kwestionariusz ankietowy składający się z trzech pytań i metryczki. Kwestionariusz był w większości oparty na pytaniach z szeregowaniem (tzw. rangowanie). Badanie zrealizowano w kwietniu i grudniu 2012 r. Obydwa badania przeprowadzono w Poznaniu, ankietując w sumie 300 dorosłych osób. Nie jest to wprawdzie próba reprezentatywna ilościowo, mimo to upoważnia autorów do wyciągania wniosków, w tym także do uogólniania pewnych dominujących tendencji i preferencji mieszkańców.

Podjęte postępowanie badawcze wzorowane jest na doborze kwotowym próby, z jednoczesną analizą cech osobowych (tzw. metryczka). Wśród ankietowanych mężczyźni i kobiety stanowili po 50%. W strukturze wieku dominowały osoby młode w przedziale od 18 do 29 lat (41%), dalej po 18% dwie grupy 40–49 lat i powyżej 60 roku życia. Najmniejszy odsetek stanowili respondenci z przedziału 30–39 lat (13%) oraz 50–59 (10%). W badaniach wzięły udział osoby dobrze wykształcone. 67% legitymowało się wyższym wykształceniem, 29% średnim, a pozostałe 4% przyznawało się do wykształcenia na poziomie zawodowym. Pod względem statusu zawodowego dominowały osoby pracujące (41%), dalej studenci i uczniowie (34%), emeryci (19%) oraz przedsiębiorcy (6%). Większość ankietowanych (74%) to mieszkańcy samego Poznania. Ich dopełnienie – 26%, stanowili mieszkańcy pozostałej części aglomeracji poznańskiej.

Uwzględniając wszystkie kryteria charakteryzujące czynnik ludzki, uzyskano profil typowego respondenta, którym okazuje się dobrze wykształcony, aktywny zawodowo, mieszkaniec aglomeracji poznańskiej, relatywnie młody lub w średnim wieku.

ARCHITEKTURA JAKO WYZNACZNIK ATRAKCYJNOŚCI MIASTA

Jest wiele cech, które czyni miasto atrakcyjnym¹. Miasto, aby było atrakcyjne musi być przyjazne przede wszystkim dla ludzi. Będzie spełniony ten wymóg, gdy znajdą oni zatrudnienie za odpowiednią płacę. Miasto atrakcyjne będzie również wtedy, gdy będzie można poczuć się w nim bezpiecznie. Niska przestępczość, bezpieczne ulice są ważnymi

¹ W opracowaniu celowo pominięto inwestycyjny i gospodarczy aspekt atrakcyjności miasta.

cechami atrakcyjnego miasta. Na takie miano zasłużyły ono również wtedy, gdy ludzie nie będą się w nim nudzić. Miasto musi oferować mnóstwo różnorodnych rozrywek o powszechnym dostępie (np.: kino, teatr, centrum handlowe czy park wodny). Miasto atrakcyjne jest miastem zadbanym, czyli takim, na którego ulicach i chodnikach można się sprawnie poruszać, nie ma dziur, jest czysto. Te czynniki właśnie kształtują atrakcyjność miast.

Kostaszk-Romanowska [2011, s. 163] określa wizerunek miasta poprzez siłę, wyrazistość oraz unikatowość. Wszystkie te cechy mogą również wyznaczać jego atrakcyjność. Determinantą siły wizerunku jest jego niezmiennosc, zakorzenienie w świadomości użytkowników przestrzeni, a więc mieszkańców, władz samorządowych, turystów oraz inwestorów. Z kolei wyrazistość wizerunku miasta stanowią symbole wartości oraz atuty danego obszaru. Dzięki unikatowości możliwe jest konkurowanie między miastami, które wyróżniają swoje oferty inwestycyjne, gospodarcze, kulturowe czy edukacyjne.

Z kolei atrakcyjność architektoniczna miasta może być postrzegana z punktu widzenia obserwatora wewnętrznego – mieszkańca oraz użytkownika zewnętrznego. Mieszkańcy miasta oceniają jego atrakcyjność, dzieląc przestrzeń na dobre i złe dzielnice. Jak twierdzi Jałowicki [2000, s. 81], „ma to charakter stereotypu, gdyż składa się na to pewna zbitka cech architektonicznych, urbanistycznych i społecznych danego obszaru, które określają jego standard, wygląd zewnętrzny oraz cechy mieszkańców”. Zakorzenione opinie mają silny charakter wartościujący, wpływając na wybory lokalizacyjne mieszkańców. Zła sława danej dzielnicy w przeszłości rzutuje na wybór jej jako ewentualnego miejsca zamieszkania w przyszłości, nawet jeśli została ona całkowicie zrewitalizowana.

Inną koncepcję stereotypowego pojmowania przestrzeni przez mieszkańców miasta zaprezentował Bogdanowski. Założenia swoje oparł na więzi z otoczeniem i poczuciu tożsamości. Przywiązanie oraz akceptacja rodzinnego środowiska powoduje odrzucenie jego negatywnych walorów. Na pojmowanie przestrzeni ma duży wpływ świadomość estetyczna jej członków wykształcona w procesie edukacji. Warto podkreślić, że każda społeczność lokalna waloryzuje miasto w odrębny, specyficzny sposób [Skiba 2007].

Niezależnie czy obserwator jest użytkownikiem zewnętrznym, czy wewnętrznym miasta, jego stosunek podczas obcowania z przestrzenią miejską jest niemal zawsze mieszaniną postaw [Wejchert 1984, s. 96]: estetycznej, gnostycznej i marzycielskiej. Wybór jednej z nich determinowany jest przez wiele czynników, m.in. nastrój, cel poruszania się po przestrzeni zurbanizowanej oraz warunki zewnętrzne. Postrzeganie estetyczne krajobrazu zmienia się również w zależności od cech obserwatora, wieku czy poziomu wykształcenia. Główne znaczenie ma tutaj metoda postrzegania, podporządkowania wrażeń oraz układ form wizualnych i funkcjonalnych.

Szczegółne znaczenie dla atrakcyjności miasta ma jego centrum, będące jego wizerunkiem. Z tego względu centra miast są wybierane przez polityków i planistów jako najbardziej strategiczne obszary, w których należy tak skoncentrować ograniczone zasoby środków publicznych, by maksymalnie zwiększyć atrakcyjność miasta. Jeżeli centra są związane z funkcjami rozrywkowymi oraz infrastrukturą kulturową, taką jak teatry, muzea, galerie, działają jak silny magnes dla kreatywnych ludzi, oferując atrakcyjne możliwości życia.

Wejchert [1984] twierdzi, że o walorach architektonicznych miasta i jego indywidualnych cechach decydują zespoły wtopione w tło, jak i eksponowana zabudowa pozostająca w pamięci odbiorców. Dlatego analiza czynników determinujących atrakcyjność architektoniczną miasta powinna uwzględniać przenikanie się cech występujących w poszczególnych ich grupach oraz różnorodność struktur przestrzennych miasta. Piękno architektoniczne powstaje w fazie sporządzania planu dwuwymiarowego, który można nazwać obrazem zamierzonego porządku, ładu przestrzennego. Pełni on rolę podstawy, a zatem na podobnych planach mogą powstać zespoły przestrzenne o różnych walorach.

Podstawę oceny walorów architektonicznych stanowi forma – nawet w okresie modernizmu, kiedy to znaczenie jej zmalało. Książkiewicz [2010] do kryteriów formy architektonicznej zalicza: trafność wyrażenia treści, aktualność, autentyczność, atrakcyjność, oryginalność oraz tożsamość kulturową. Ważne jest, aby zachować powiązania budynków z formami i przestrzeniami towarzyszącymi, które składają się na architektoniczną spójność. Możliwość wpływania takiej całości na emocje ułatwia identyfikację i zapamiętywanie obiektu. Dodatkowo przyczynia się to do wzmacniania atrakcyjności miejsca poprzez kreowanie niejednoznaczności wpływającej na oryginalność odbioru [Gołaczewska 1997, s. 47].

ARCHITEKTURA TRADYCYJNA VERSUS INNOWACYJNA

Architektura, ogólnie rzecz ujmując, zajmuje się również organizowaniem przestrzeni używanej przez człowieka. Wprowadzono wiele jej rodzajów, by pasowała do stylu życia w określonym środowisku oraz na danym obszarze. Do dwóch głównych różnicujących kategorii należą architektura nowoczesna i tradycyjna. W środowisku architektów i specjalistów trwa debata na temat różnic, przewagi jednej kategorii nad drugą oraz ich współistnienia. Występują różne poglądy: jedne oddzielają tradycyjną architekturę od nowoczesnej, inne traktują z kolei architekturę nowoczesną jako kontynuację tradycyjnej.

Za nowoczesną architekturę uznaje się tendencje, które miały początek w XXI w., charakteryzujące się uproszczoną, niekiedy futurystyczną formą, a przede wszystkim innowacyjnością projektu. Z drugiej strony jest tradycyjna architektura klasyfikowana głównie jako zabytki. Różnica między tradycyjną a nowoczesną architekturą jest taka, że na przykładach zakwalifikowanych do pierwszej z nich widać wszędzie skupienie się na wewnętrznych funkcjach budynku, a na tych do drugiej – na jego funkcjach wewnętrznych [*Traditional vs ...* 2011]. Kolejną kwestią różnicującą dwa pojęcia jest to, że „tradycyjność” jest niezmienna, a nowoczesność jest nietrwała i ulotna. Dlatego coś jest nowoczesne tylko w stosunku do jego sytuacji i przestrzeni.

W. Gropius oraz L. van der Rohe [Savio 2006, s. 12] uznawali, że zmiany w tradycji są potrzebne do rozwiązywania problemów w zakresie mieszkalnictwa, budownictwa oraz urbanistyki. Oznacza to, że jeśli tradycja nie jest odnawiana, modernizowana sama przestaje istnieć, a przynajmniej będzie sprzeczna ze swoim pierwotnym przeznaczeniem. Współcześnie funkcjonuje też inne podejście, według którego zakłada się nadawanie nowych funkcji starym budynkom, przy czym nie zapomina się o odrestaurowywaniu

zabytków z zachowaniem ich pierwotnej formy. Przykłady można by mnożyć. Jednym z najbardziej głośnych w ostatnich latach jest kompleks Leisure & Commercial Centre Las Arenas w Barcelonie.

Budowle z początku XX w. i dużo starsze muszą dzielić przestrzeń miejską z najnowszymi inwestycjami. Ważne jest, aby była zachowana równowaga między architekturą innowacyjną a tradycyjną. Wynika to z założenia, że jeden styl nie może mieć pierwszeństwa nad drugim. Niestety wiele miast zniszczonych m.in. podczas II wojny światowej, nie tylko w Polsce, odbudowano bez dbałości o zachowanie pierwotnych walorów architektonicznych i urbanistycznych. Najczęściej przywracano do poprzedniego stanu tylko zabytki o największych walorach architektonicznych, a w miejscu pozostałych budowano nowoczesne biurowce, pawilony usługowe oraz inne obiekty, zniekształcając poprzednie formy urbanistyczne. Dopiero w latach osiemdziesiątych XX w. zaobserwowano potrzebę zmiany podejścia do odbudowy zabytków architektury [Chmielewski 2001, s. 170].

Obecnie miasto potrzebuje specyficznej infrastruktury koncentrującej ambitne projekty architektoniczne. Najbardziej akceptowane są nowe, opłacalne koncepcje w planowaniu przestrzennym koncentrujące się wokół wypełnień i nowych miast, które są oparte na materiałach charakterystycznych dla danego otoczenia. Rozumie się przez to, korzystanie z historycznych form i materiałów, które zostały wykorzystane w regionie ze względu na klimat społeczny, gospodarczy oraz środowiskowy [Henry 2008]. Rozpowszechnianie nowych trendów powinno się jednak odbywać z zachowaniem ludzkiej skali, czyli proporcji podobnych do tych, które ma człowiek. Jest to tendencja, która pojawiła się w renesansie, obecnie obserwujemy do niej powrót. Skala układu przestrzennego jest nierozzerwalnie związana z komunikacją tak pieszą, jak i mechaniczną, co wpływa na istotę kształtowania ciągów i wnętrz krajobrazowych. Szerokie ulice pozwalają na swobodną percepcję, co przyczynia się do uczucia swobody. Mimo prostoty form ich przebieg powinien być zróżnicowany, a zamknięcia widokowe powinny podkreślać efekt całości, łącząc się z otaczającym krajobrazem [Kadelska 2001, s. 52].

CHARAKTERYSTYKA WYBRANYCH INNOWACYJNYCH OBIEKTÓW POZNANIA

Do badania wybrano 11 nowoczesnych obiektów położonych w Poznaniu. Dobór obiektów był celowy. Wspólną cechą wszystkich była ich nietypowa architektura. Ponadto kryterium wyboru stanowił rok powstania (wszystkie są stosunkowo nowe lub bardzo nowe, a najstarszy powstał w 2006 r.). Wszystkie też pełnią funkcje publiczne – choć różnorodne. Sklasyfikowano je w czterech grupach: handel i usługi, komunikacja, kultura i sztuka oraz sport i rekreacja (tab.1). Poza terminalem lotniska, wszystkie budynki zlokalizowane są w ścisłym centrum miasta lub na jego obrzeżu.

Tabela 1. Charakterystyka wybranych do badania obiektów architektonicznych Poznania
 Table 1. Characteristics of selected for testing architectural objects in Poznań

Kategoria/ Funkcja Category/ /Facility	Nazwa obiektu Name of the object	Oddanie do użytku Comissioning	Lokalizacja Location	Kategoria/ Funkcja Category/ /Facility	Nazwa obiektu Name of the object	Oddanie do użytku Comissioning	Lokalizacja Location
Handel i usługi Business and services	Andersia Tower	2007	ścisłe centrum miasta city center	komu- nikacja communica- tion	Dworzec Główny PKP Poznań Central railway station	2012 (I etap) nadaw budowie (first stage) it is still under construction	miasta city center
	City Park	2007	obrzeże centrum oddalone o ok. 3 km suburb about 3 km away of city center		terminal Ławica Poznań Airport	2012	peryferie miasta ok. 7 km od centrum suburb about 7 km away of city center
	Galeria Malta Malta Shopping Mall	2007	obrzeże centrum oddalone o ok. 3 km suburb about 3 km away of city center	kultura i sztuka culture and art	Zamek Królewski The Royal Castle	2013	ścisłe centrum miasta city center
	Hotel Sheraton Sheraton Poznań Hotel	2006	ścisłe centrum miasta city center		Biblioteka Raczyńskich Raczynski Library	2012	ścisłe centrum miasta city center
	Sary Browar Sary Browar Shopping Mall	2003 – I etap 2003 – first stage, 2007 – II etap 2007 – second stage	ścisłe centrum miasta city center	sport i rekreacja sport and recreation	Stadion Miejski Urban Stadium	2011	dzielnica Grunwald ok. 5 km od centrum Grunwald district about 5 km from the city center
					skie Malta Therns	2011	obrzeże centrum miasta oddalone ok. 4 km suburb about 4 km away of city center

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Andersia Tower znajduje się na placu Andersa. Jest najwyższym budynkiem (102,1 m) w Poznaniu, a zarazem najwyższym hotelem w Polsce. Dwudziestodwukondygnacyjny wieżowiec zaliczany jest do klasy A. Obecnie na powierzchni 44 tysięcy m² mieści się kompleks handlowo-hotelowy [epoznan.pl. 2013].

City Park jest kompleksem architektonicznym składającym się z apartamentów, pięciogwiazdkowego hotelu oraz galerii handlowej. Zlokalizowany jest pomiędzy ul. Ułańską, Wyspiańskiego i Wojskową. Dawniej znajdowała się w tym miejscu siedziba piętnastego pułku ułanów poznańskich. Projekt uzyskał nagrodę im. Jana Baptisty Quadro. Kompleks składa się z trzech budynków, z których dwa są po rewitalizacji, natomiast trzeci jest całkowicie nowy [City Park... 2013].

Galeria Malta znajduje się na skrzyżowaniu ulic abp Baraniaka i Katowickiej nad małowniczym J. Maltańskim. Całkowita powierzchnia tego kilkukondygnacyjnego budynku wynosi 162 000 m². Jego architektura nawiązuje do otoczenia poprzez umieszczenie na elewacji figur symbolizujących obszar Malty. Cechą wyróżniającą obiekt jest pierwsza w Poznaniu wisząca kładka, o długości 160 m, łącząca galerię z terenem rekreacyjnym [Galeria Malta... 2013].

Hotel Sheraton mieści się przy ul. Bukowskiej w sąsiedztwie Międzynarodowych Targów Poznańskich. Ten pięciogwiazdkowy – luksusowy hotel na ośmiu kondygnacjach posiada 180 pokoi, w tym 12 apartamentów. Ostatnie piętro, z widokiem na południową stronę miasta, przeznaczone jest pod funkcję rekreacyjno-sportową. Znajduje się tam m.in.: basen, sauna, siłownia oraz sala do masażu [Sheraton Poznań... 2013].

Galeria Stary Browar jest to centrum handlu, sztuki i biznesu znajdujące się przy ul. Półwiejskiej. Budynek ma sześć kondygnacji i łączną powierzchnię 130 000 m². Obiekt powstał w wyniku rewitalizacji Browaru Huggera. Stary Browar otrzymał liczne nagrody m.in.: Ikonę Polskiej Architektury, został oznaczony jako najlepsze centrum handlowe na świecie i w Europie [Stary Browar... 2013].

Dworzec PKP znajduje się pomiędzy ul. Głogowską a Mostem dworcowym. Po zakończeniu pierwszego etapu budowy (maj 2012) obiekt jest rozbudowywany. Koncepcja zakłada powstanie Zintegrowanego Centrum Komunikacyjnego, w skład którego wejdzie dworzec kolejowy, obiekty handlowo-usługowe, hotel oraz połączenie z terminalem autobusowym [Polskie Koleje Państwowe. 2013].

Terminal międzynarodowego lotniska Ławica jest usytuowany przy ul. Bukowskiej. W nowoczesnym budynku o powierzchni 18 000 m² znajduje się strefa przylotów. Budynek ma przypominać swoim kształtem spadochron i nawiązuje do powstałego 10 lat wcześniej bliźniaczego terminalu odlotów, tworząc jeden z najciekawszych architektonicznie terminali w Europie [Port Lotniczy. 2013].

Zamek Królewski znajduje się na Wzgórzu Przemysła. Jest aktualnie budowanym obiektem, którego planowe zakończenie wyznaczone jest na koniec 2013 r. [Komitet Odbudowy... 2013]. Trzykondygnacyjny budynek z charakterystyczną wieżą jako punktem widokowym ma przypominać historyczny zamek. Będzie on pełnił funkcję muzealną i reprezentacyjną.

Biblioteka Raczyńskich znajduje się przy al. K. Marcinkowskiego. Budynek składa się z sześciu kondygnacji o powierzchni całkowitej 11 738 m² [Urbanity. 2013]. Współczesna materiałowo fasada budynku nawiązuje do neoklasycystycznej formy starej biblioteki. Nowy budynek jest zintegrowany funkcjonalnie i komunikacyjnie z już istniejącym.

Stadion Miejski klubu piłkarskiego Lech Poznań mieści się przy ul. Bułgarskiej. Cechą charakterystyczną obiektu jest kremowy dach z modularnym podziałem co 9 metrów. Część dachu nad trybuną numer dwa jest konstrukcją ruchomą mającą zapewnić odpowiedni dostęp światła [Architektura Info. 2012].

Termy Maltańskie są kompleksem sportowo-rekreacyjnym zlokalizowanym przy ul. Termalnej nad J. Maltańskim. Budynek o powierzchni 27 050 m² jest drugim co do wielkości tego typu obiektem w Europie. W skład obiektu wchodzi baseny sportowe i rekreacyjne oraz strefa saun [Termy Maltańskie. 2013].

ANALIZA WYNIKÓW ANKIETOWYCH

W pierwszym pytaniu ankiety pytano respondentów czy nowoczesna i innowacyjna architektura wpływa na podniesienie atrakcyjności miasta. Z pięciu możliwych odpowiedzi najczęściej, bo aż 64% odpowiedziało, że architektura wywiera zdecydowanie duży wpływ na podniesienie atrakcyjności miasta. Kolejne 30% respondentów twierdziło podobnie, choć już mniej stanowczo. Zatem przytłaczająca większość respondentów jest zdania, że nowoczesna i innowacyjna architektura ma wpływ na podnoszenie atrakcyjności miasta. Nieliczna grupa (4%) jest niezdecydowana, a marginalne 2% odpowiedzi uznaje brak związku między atrakcyjnością miasta a jego architekturą. Obliczona średnia ważona ocen respondentów w skali od 5 do 1 wyniosła aż 4,56.

Następnym zadaniem respondentów było wskazanie obiektów, które mają największe walory architektoniczne. Badani musieli wybrać tylko pięć obiektów i uszeregować je w kolejności, przypisując im wartość od 5 (jako najwyższą) do 1 (jako ocenę najniższą). W ten sposób obliczono średnią ważoną dla każdego z nich – będącego wskaźnikiem rankingowym (tab. 2.).

W utworzonej klasyfikacji najbardziej atrakcyjnej architektonicznie budowli/budynku najwyższe uznanie wśród respondentów uzyskał Stary Browar. 188 spośród 300 respondentów wskazało na ten obiekt, który uzyskał średnią ocen 4,36. Drugie miejsce w rankingu zdobył budowany jeszcze Zamek Królewski ze średnią oceną 3,44 (149 wskazań respondentów). Kolejne miejsca od 3–10 dzieliła stosunkowo niewielka różnica ocen. Wskaźnik rankingowy wynosił od 2,78 dla City Park do 2,48 dla dziesiątej Andersia Tower. Zdecydowanie najniższą ocenę odstającą od wcześniejszych otrzymał Hotel Sheraton. Ocenilo go tylko 107 respondentów, a obliczony wskaźnik wyniósł zaledwie 1,82. Warto też zwrócić uwagę na fakt, że bardzo nowoczesny terminal Portu Lotniczego Ławica wskazało zaledwie 55 ankietowanych. Mimo to średnią ocenę 2,49 należy uznać za wysoką. Z jednej strony, o niskiej liczbie wskazań zadecydowała z pewnością peryferyjna lokalizacja. Spośród analizowanych obiektów port lotniczy jest najbardziej oddalony od centrum Poznania. Z drugiej strony, stosunkowo małe grono respondentów oceniło wysoko walory architektoniczne i funkcjonalne terminalu.

Tab. 2. Ocena atrakcyjności walorów architektonicznych wybranych obiektów Poznania – wskaźnik rankingowy
 Table. 2. The assessment of architectural values of selected objects in Poznań – ranking index

Nazwa obiektu Name of the object	Liczba wskazań na 1. pozycji Number of indications in 1st position	Liczba wskazań na 2. pozycji Number of indications in 2nd position	Liczba wskazań na 3. pozycji Number of indications in 3rd position	Liczba wskazań na 4. pozycji Number of indications in 4th position	Liczba wskazań na 5. pozycji Number of indications in 5th position	Ogólna liczba wskazań Number of indications	Wskaźnik rankingowy Ranking Index
Stary Browar Stary Browar Shopping Mall	117	40	17	9	5	188	4,36
Zamek Królewski The Royal Castle	44	36	30	19	20	149	3,44
City Park	11	30	34	42	20	137	2,78
Dworzec Główny PKP Poznań Central railway Station	8	50	38	47	36	179	2,70
Stadion Miejski Urban Stadium	14	52	37	42	51	196	2,67
Biblioteka Raczyńskich Raczyński Library	10	26	28	19	39	122	2,58
Galeria Miata Malta Shopping Mall	0	39	36	33	33	141	2,57
Termy Maltańskie	7	21	25	33	26	112	2,55
Terminal Ławica Poznań Poznań Airport	3	6	23	6	17	55	2,49
Andersa Tower	5	21	27	32	29	114	2,48
Hotel Sheraton Sheraton Poznań Hotel	0	8	24	16	59	107	1,82

Źródło: opracowanie własne
 Source: own study

Należy rozważyć, co zdecydowało o kolejności obiektów w tym rankingu. Odpowiedź nie jest jednoznaczna. Najwyższa pozycja Starego Browaru to niewątpliwie wypadkowa splotu kilku różnych czynników. Wśród nich należy wskazać:

– rozpoznawalność obiektu, który stał się nowym oryginalnym wizerunkiem miasta, mającym swoisty *genius loci*, który sprawia, że przestrzeń starego browaru jest jedyna w swoim rodzaju, o specyficznym przyjaznym klimacie;

– obiekt ma walory unikalności. Jest innowacyjny i piękny architektonicznie, w zgodnej ocenie respondentów, a ponadto ma wysoki prestiż. Należy więc do obiektów o walorach przestrzeni publicznej o wysokiej jakości;

– lokalizacja obiektu zapewnia wysoką dostępność przestrzenną. Do Starego Browaru można dotrzeć różnymi drogami i w różny sposób.

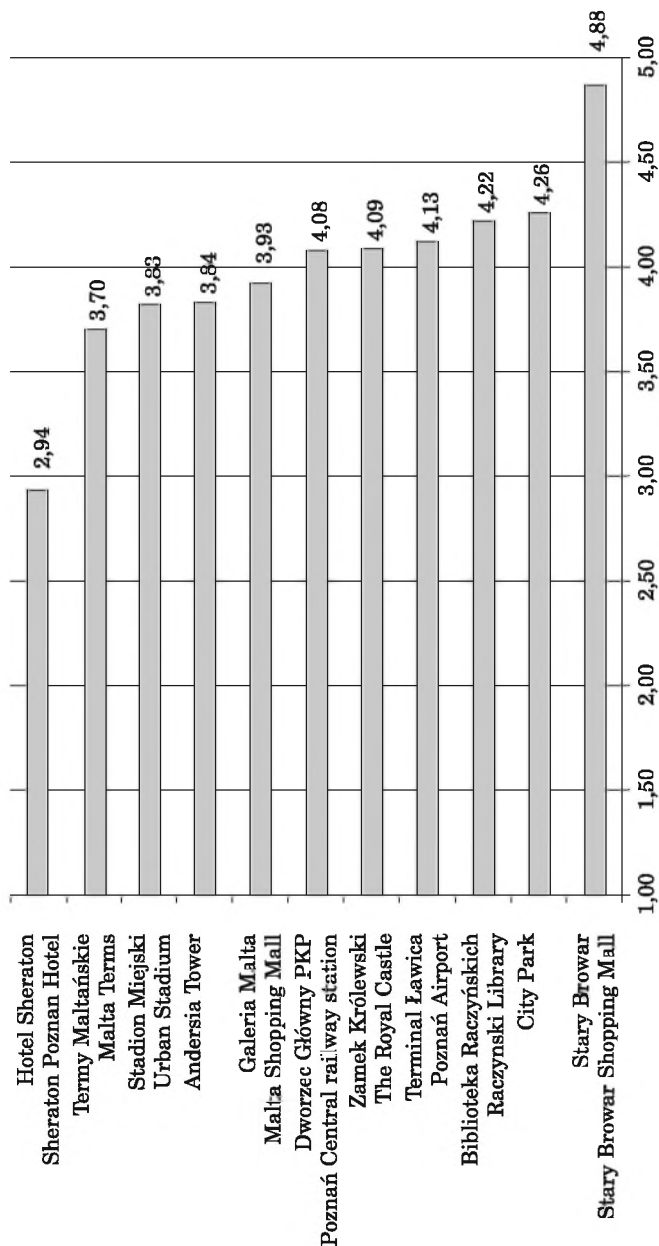
W zgodnej ocenie respondentów, drugą pozycję uzyskał Zamek Królewski. Podczas badań ankietowych jego budowa była jeszcze niezakończona, ale bryła zamku była już zamknięta, a prace przeniesiono do wnętrza. Wysoka pozycja zamku w rankingu może stanowić zaskoczenie, ponieważ jego bryła jest kontrowersyjna. Wynika to z braku pełnej dokumentacji rekonstruowanego zamku króla Przemysła II. Z tego względu niektóre media okrzyknęły go pejoratywnie „Zamkiem Gargamela”. Określenie to funkcjonuje w świadomości niektórych mieszkańców Poznania, co w świetle wyników badań wydaje się nieuzasadnione. Respondenci uznali go jednoznacznie za oryginalny, bardzo ładny i prestiżowy. Jego lokalizacja na wzgórzu powoduje, że jest rozpoznawalny. Ma możliwość bycia wizerunkiem – ikoną miasta, analogicznie jak np. Stadion Miejski po turnieju UEFA EURO 2012.

W zestawieniu (tab. 2.) najniższą ocenę uzyskał Hotel Sheraton (1,82). W opinii respondentów jest to budynek najbrzydszy, o najmniej innowacyjnej i pozbawionej oryginalności bryle. Prawdopodobnie właśnie dlatego był drugim pod względem rozpoznawalności obiektem w zestawieniu.

Zadaniem respondentów była też ocena analizowanych obiektów według trzech aspektów. Mieli stwierdzić: na ile są one estetyczne, czy są odpowiednie w stosunku do pełnionych funkcji oraz czy poprawnie wkomponowano je w otoczenie. Zastosowano analogiczną, jak wcześniej, pięciostopniową skalę ocen.

Zdecydowanie wyróżniającym się pod względem estetyki architektonicznej budynkiem jest Stary Browar (ocena: 4,88). Określony jest przez respondentów również jako najlepiej spełniający swoje funkcje oraz bardzo dobrze wkomponowany w otoczenie (rys. 1–3). W każdym z trzech kryteriów Stary Browar uzyskał najwyższe oceny, zdecydowanie przewyższające pozostałe obiekty. Jak już wspomniano wcześniej, najwyraźniej odbiegającym od kanonu piękna budynkiem jest luksusowy Hotel Sheraton. Pozostałe dziewięć obiektów mieści się w ocenie dobrej $4,0 \pm 0,30$. Należy to interpretować jako estetyczną akceptację nowej poznańskiej architektury przez mieszkańców.

Spośród trzech kryteriów, branych pod uwagę, najwyższą ogólnie sumę średnich ocen respondenci przypisali kategorii adekwatność architektury do pełnionej funkcji (44,8 pkt). Również wysoko, choć nieco niżej, oceniono ogólną estetykę obiektów (43,9 pkt). Z kolei najniższą sumaryczną ocenę (41,7 pkt) uzyskało wśród respondentów wkomponowanie obiektów w otoczenie, które nie zawsze jest właściwe i odpowiednie do otoczenia. W tym przypadku rozrzut ocen średnich jest najbardziej zauważalny. Widać

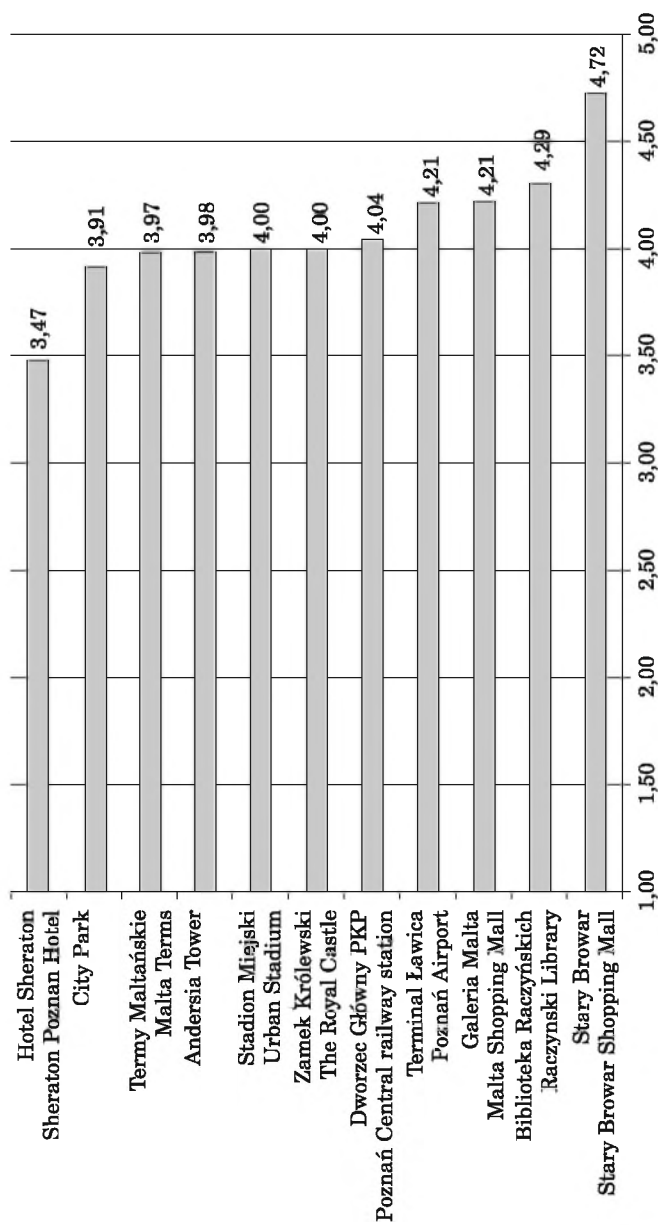

Rys. 1. Ocena estetyczna wybranych obiektów architektonicznych Poznania

Fig. 1. Aesthetic evaluation of selected architectural objects in Poznań

Źródło: opracowanie własne

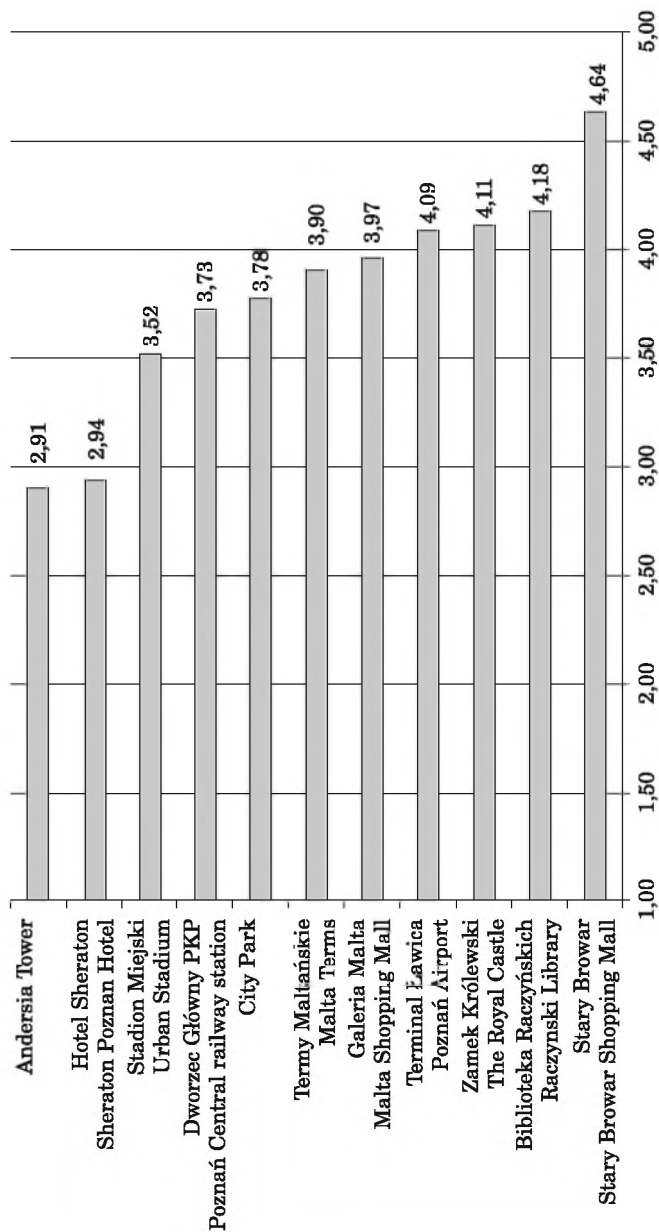
Source: own study

Rys. 2. Ocena adekwatności architektury obiektu do pełnionej funkcji
 Fig. 2. Assessment of the adequacy of object's architectural features in regard of its function

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Rys. 3. Ocena wkomponowania wybranych obiektów Poznania w otoczenie

Fig. 3. Assessment of Poznań's selected objects' integration in the environment

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

też wyraźnie, jak ważną rolę mieszkańcy Poznania przypisują relacjom konkretnego obiektu, jego sylwetce i stylistyce, z otoczeniem. W ten sposób wyrażają swoją dezaprobatę dla budynków supernowoczesnych, ale nieprzystających do otoczenia o odmiennej, bardziej tradycyjnej architekturze.

ZAKOŃCZENIE

W wyniku przeprowadzonych badań można stwierdzić, że innowacyjna architektura odgrywa istotną rolę w kreowaniu wizerunku miasta i jego atrakcyjności. Oryginalne budynki, będące ikonami miasta, zwracają uwagę nie tylko mieszkańców, ale również, a może przede wszystkim, użytkowników zewnętrznych: turystów, przyjezdnych, sfery biznesu itp. Rozwój obszarów miejskich zdeterminowany jest przez nowe obiekty, które tworzą przestrzenie mające pozytywny wpływ na otoczenie. Można przyjąć, że dobrze zaprojektowana i funkcjonalna przestrzeń o wysokiej dostępności jest niezwykle ważna dla miejskiej tożsamości. Przynosi korzyści społeczne, gospodarcze oraz poprawia jakość środowiska miejskiego. Przyczynia się również do podniesienia konkurencyjności oraz atrakcyjności miasta. Obecnie miasta starają się zdobyć przewagę konkurencyjną, a jednym z elementów ją tworzących jest innowacyjna architektura. Wartość przestrzeni miejskiej jest określona m.in. przez kompozycję, estetykę oraz zróżnicowanie funkcji. Badania psychologów środowiskowych pokazują, że preferowane są przestrzenie czytelne, spójne oraz niepowtarzalne. Nie możliwe jest jednak jednoznaczne zdefiniowanie upodobań użytkowników przestrzeni. Główne różnice w postrzeganiu atrakcyjności miasta dotyczą użytkowników wewnętrznych przestrzeni, a nie jej obserwatorów.

Współczesne tendencje architektoniczne oparte są na koncepcji architektury zrównoważonego rozwoju oraz architekturze uspołecznionej. Innowacyjna architektura powinna posługiwać się rozwiązaniami przyjaznymi środowisku. Nowoczesne obiekty muszą być wprowadzane ze szczególnym uwzględnieniem już istniejącego otoczenia. Planowanie z udziałem społeczeństwa staje się coraz ważniejszym aspektem procesu projektowania. Efektem tego są obiekty o wysokiej jakości, które podnoszą estetykę miast.

Należy także podkreślić, że analiza materiału empirycznego dowodzi, iż postrzeganie architektury jest bardzo zróżnicowane przez respondentów. Jest to szczególnie zauważalne w obiektach, które dopiero powstały lub są na etapie prac budowlanych. Istotnym elementem jest również ich lokalizacja w mieście i dostępność. W przeprowadzonym badaniu ankietowym pokazano, że nowoczesne budynki, ich forma architektoniczna i funkcje, mają wpływ na podnoszenie atrakcyjności miasta. Badanie pozwoliło też na stworzenie rankingu nowych budynków/budowli Poznania według atrakcyjności architektonicznej oraz wybranych kryteriów ocen. Najbardziej atrakcyjnym nowym obiektem Poznania w opinii respondentów jest Stary Browar. Wbrew obiegowej opinii kreowanej przez media bardzo pozytywnie oceniany jest Zamek Królewski. Uwagę zwraca również bardzo wysoka ocena Biblioteki Raczyńskich według przyjętych trzech kryteriów szczegółowych. Najniższą ocenę spośród rozpatrywanych obiektów uzyskał Hotel Sheraton.

PIŚMIENICTWO

- Architektura Info, <http://www.architektura.info.pl>, dostęp: 17.12.2012.
- Chmielewski J.M., 2001. Teoria urbanistyki w projektowaniu i planowaniu miast. Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa.
- City Park Development, <http://www.citypark.com.pl>, dostęp: 6.05.2013.
- epoznan.pl, <http://www.epoznan.pl>, dostęp: 17.04.2013.
- Europejska stolica kultury 2016. Kandydat Poznań, <http://www.2016poznan.pl>, dostęp: 17.12.2012.
- Galeria Malta, <http://www.galeriamalta.pl>, dostęp: 4.05.2013.
- Gołaczewska M., 1997. Estetyka pięciu zmysłów, PWN, Kraków.
- Henry J., 2008. Innovative concepts in urban planning, <http://en.allexperts.com/q/Architecture-2369/2008/1/innovative-concepts-urban-planning.htm>, dostęp: 13.12.2011.
- Jałowicki B., 2000. Percepcja przestrzeni Warszawy. Studia Regionalne i lokalne, nr 2(2).
- Kadelska M., 2001. Odbiór i estetyczne formułowanie krajobrazu. Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyn.
- Kobyłarczyk J., 2008. Strefa centralna niewielkich miast europejskich jako atrakcyjne środowisko zamieszkania. Czasopismo Techniczne. Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków.
- Komitet Odbudowy Zamku Królewskiego w Poznaniu. Organizacja Pożytku Publicznego, <http://www.zamek-krolewski.poznan.pl/>, dostęp: 6.05.2013.
- Kostaszk-Romanowska M., 2011. Rola pozytywnych i negatywnych skojarzeń w kreowaniu wizerunku miasta. [W:] Kreowanie wizerunku miasta. Red. A. Grzegorzczak, A. Kochaniec, Wyższa Szkoła Promocji, Warszawa.
- Książkiewicz S., 2010. Miejsce szuka formy – forma szuka funkcji, <http://www.gazetainvestor.pl/architektura/miejsce-szuka-formy-forma-szuka-funkcji>, dostęp: 29.01.2012.
- Polskie Koleje Państwowe, <http://www.pkpsa.pl/>, dostęp: 19.04.2013.
- Port lotniczy Poznań-Ławica, <http://www.airport-poznan.com.pl>, dostęp: 16.04.2013.
- Savio A. M., 2006. The spirit of the new. Tradition and Modernity in Modern Architecture. Roskilde University.
- Sheraton Poznań Hotel, <http://www.sheraton.pl>, dostęp: 6.05.2013.
- Skiba M., 2007. Rozmyte miary przestrzeni miejskiej – w poszukiwaniu piękna. Czasopismo Techniczne, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków.
- Stary Browar – Centrum Sztuki i Biznesu, <http://www.starybrowar5050.com>, dostęp: 6.05.2013.
- Termy Maltańskie, www.termymaltanskie.con.pl, dostęp: 17.12.2012 r.
- Traditional vs modern architecture, 2011, OPpapers.com, <http://www.oppapers.com/essays/Traditional-Vs-Modern-Architecture/>, dostęp: 16.12.2011.
- Urbanity, <http://www.urbanity.pl>, dostęp: 17.12.2012.
- Wejchert K., 1984. Elementy kompozycji urbanistycznej. Arkady, Warszawa.

THE ASSESSMENT OF THE INNOVATIVE ARCHITECTURE OF POZNAŃ AND THE GROWTH OF ATTRACTIVENESS OF THE CITY

Abstract. Attractiveness of a city is an important factor in creating its competitiveness and image. Architecture that expresses one city's history, culture and identity has an impact on city's attractiveness. Modern and innovative buildings contribute to high

quality of life and create functional and aesthetical spaces. This thesis presents the impact of innovative architecture on Poznań's attractiveness evaluated by the inhabitants of the agglomeration and the values of selected new architectural objects of the City. These new facilities were assessed on a variety of functions.

Key words: attractiveness of the city, architecture, innovation

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 22.04.2013